

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

PERIÒDICH SATIRICH

HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI

DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS OADA SENMANA

10 céntims cada número per tot Espanya
Números atrassats 20 céntims

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ

LLIBRERÍA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ

Fora de Barcelona, cada trimestre, Espanya, 3 pessetas
Cuba y Puerto-Rico, 4.—Extranger, 5

LA FESTA HÍPICA

(Inst. RUS, colaborador artístich de LA ESQUELLA)

¡Al hipódromo!

CRONICA

LO NOSTRE PÁ DE CADA DÍA

Un diputat francès, que á mes de diputat es poeta, Mr. Glovis Hugues, ha tingut una inspiració sublime... si bé no faltará qui recordi alló tan sapigut: «de lo sublime á lo ridícul no hi ha més que un pas.»

Pero en lo cas present, no 's pot dir en rigor que hi haja un pas sino un pá, ja que del pá's tracta... del nostre pá de cada día.

Mr. Clovis Hugues creu qu' es una cosa molt plana y factible evitar las angustias y suprimir los nequits que ocasiona als sers humans la conquista del pá, y hasta rectificar aquell versícul del Génesis «*In sudore vultus tui vesceris pane*» (Guanyarás lo pá ab lo suor de ton rostre), fent que l' adquisició del pá no costi més que 'l treball de demanarlo.

A tal efecte proposa senzillament que 's dicti una lley imponent á tots los municipis francesos l' obligació de repartir cada día als seus administrats lo pá necessari á la seva alimentació.

Es lo qu' ell diu: l' Estat te al seu càrrech una multitud de serveys públichs á utilitat de tots los ciutadans: l' Estat dona instrucció gratuita, cuyda de la beneficencia, aten á la defensa de la nació, proporciona á tothom un sens fi de comoditats que individualment serían difícils de adquirir ¿per qué, donchs no ha de procurar també que 'l pá tou, el pá del día arribi á totes las taulas, allunyant la perspectiva de la fam y la miseria?

Aquestas rahóns de mes ó menos pés son discutidas pels periódichs francesos, y alguns las reputan inmillorables. La inspiració sublime del poeta ha trobat molts prossélits... Ja no li falta més que trobar molta farina y molts forners que olvidantse que tenen assegurat lo pá per ells, s' avinguin á pastar y á coure 'l pá pels altres.

*
**

Tal vegada á Fransa sigui possible organisar lo servey del pá gratuit perque aquell país es rich y á mes de rich es laboriós.

Pero, per lo que respecta á Espanya, dupto molt que 'l sistema pugui implantarse may.

Mentres los francesos, segurs del pá, treballarán activament per adquirir altrás sustancias sense las quals no podrian passar, com la carn, el ví, el café, 'ls licors, etc., etc.; aquí serían molts los que una vegada tinguessin lo pá necessari per alimentarse, 's calarían á jeure en santa pau.

Únicament aquí es possible lo que vá passarli á un amich méu al arribar á un poble de Andalucía, una xafogosa mit-dia de istiu. Baixá del trén y li entregaren lo bagul, y en vá buscá un home que pagant lo que fos volgués portarli á la fonda. Per últim vegé un minyó jagut peresosamente á la sombra de una acacia.

—Chico:—li digué—¿quieres llevarme el baul?

Y 'l galifardéu, obrint los ulls y sense perdre la posició horisontal que tan á gust conservava, li vá respondre:

—No zeñó: hoy ya he comío.

Y torná á clucarse.

Vajin á suprimir la lluyta per la vida ó siga l' esfors necessari que representa la diaria conquista del pá en un poble que conta exemplars tan curiosos com aquest que vá trobar un amich meu fent la mitj-dia á la regalada sombra de una acacia.

Avuy ja hi menjat.

Y 'l pá de demá tampoch ha de faltarme.

¿Per qué serveix la terra? ¿Per cultivarla?

¡Cá! Per ajéures'hi.

Y en tals condicions ¿de hont sortiria 'l blat?

*
**

Apart de aixó, crech que sería sumament difícil establir á Espanya 'l reparto del pá baix un peu d' equitat escrupulosa.

En un país com el nostre, subjecte á totes las *perrierías* del caciquisme, hi hauría qui 's veuria obligat á rosegat sempre las crostas, mentres los privilegiats se xalarían ab la molla.

Y fins tinch per segur que 's farían diversás clases del article, desde 'l pá de pessich pels que *pesigan*, fins al pá de munició, moreno y ab terra pels que no tenen mes remey que subjectarse á rosegat callant tots los abusos dels que manan.

Y com siga que 'l suministro del pá estaria confiat als Ajuntaments, bé podria donarse 'l cas de que 'ls regidors desapareguessin á lo millor ab tota la farina, y llavoras sí que 'ls pobles haurían fet un pá com unas hostias.

Per lo tant, avuy com avuy, no hi ha que pensar en introduhir á Espanya una innovació tan radical y tan poch práctica, si hem de tenir en compte la idiosincracia del nostre poble. Podém deixar que 'ls francesos l' ensajin si ho tenen per convenient, y esperar á veure 'ls resultats que dongui avants de decidirnos á imitarlos.

Girant la vista enrera trobarém un exemple que pot servirnos d' ensenyansa.

Molt avants de que Clovis Hugues, ni cap dels seus antecessors en filantropia, haguessin concebut l' idea de que 'ls seus compatriotas no haguessin de basquejar pel seu pá de cada día, á Espanya ja 's practicava diariament lo reparto de la gasofia á la porta dels convents. La sopa era una institució nacional. Ningú podia morir-se de fam sino 'ls que tinguessin mandra de presentarse á recullirla.

¿Y quín resultat se conseguía?

Que casi tota la nació estava inculta, que l' industria havia desaparegut casi per complet de las ciutats y vilas espanyolas, y que la població havia quedat reduhida á menos de nou milions de habitants.

No sé si á Fransa succehiría una cosa per l' istil.

Es segur que sí, si 'ls francesos se contentessin únicament ab lo pá com los espanyols dels temps dels frares ne tenían prou ab la sopa. Pero dat cas de que alentessin altrás aspiracions, de poch hauría de servirlos tenir lo pá assegurat si havían de satisfacer aquellas, y sobre tot si la *nacionalisació* ó *municipalisació* del pá involucrava una agravació dels impostos á càrrech de tots los vehins sens excepció, ja que directa ó indirectament ningú s' escaparía de pagarlos.

*
**

La vida avuy no es el pá únicament.

No se satisfan totes las necessitats del cos, ni molt menos las del esperit, menjant pá y res mes que pá. Si 's pogués fer que 'l pa se produhís naturalment com l' aygua, no per aixó l' humanitat se donaría per satisfeta. Sempre existiría 'l dalé de novas necessitats y l' apremiant ambició de satisfacerlas. Y l' exemple permanent dels que tinguessin medis de donarse tots els gustos continuaría sent, com es ara, una causa de malestar pels que no poguessin proporcionarse'ls.

Hi ha qui creu que l' aspiració de certs utopistas que persegueixen l' impossible establiment del equilibri social consisteix no tant en donar sols lo necessari als que 'n careixen, com en impedir que ningú pugua disfrutar de lo superfluo. Si tots podían igualarse baix lo nivell de la mateixa miseria, darían per resolt lo problema.

*
**

RULETA DE QUATRE POTAS

—¡Aquest se reventa!
—¡Aquell corre poch!
—Aquí ¿qué 's fomenta?
—La cria... del joch.

EPÍCRAMA

I

S' ha acostat al Baró un vell perdulari
vestit d' esquinos si es que anés vestit:
almcyna ha demanat al millonari
y aquest, sense mira'l, —Deu vos ampari—
ab tó d' orgull li ha dit,
y ha anat amunt, fent festes al *Smith*.

II

Smith es el bulldog de ca 'l Baró.
¡Quánts ríchs la vida d' aquell gos envejan!...
Dels guisos de que menja 'l seu senyó
li fan *la part*; te 'l llit en pabelló,
y criats que l' arreglan y 'l passejan.
En fi, que 's veu de sobras
que al mon ja no hi ha pobras!...

CLAUDI MAS Y JORNET.

LA NOTA DEL DÍA

DIÁLECHS RÁPITS

I

—¡Quín vent mes molestós!
—¡Calla, desventurat, que si 'l cónsul dels Estats-
Units te sent!...

Tot aixó vol dir que 'l pá no es mes que un factor insignificant en la gran lluyta per la vida.

Que ho digui sino cert desequilibrat, enemich acérrim de treballar, que vivia per sistema á expensas dels seus amichs y coneguts, demanantlos quan no podia un duro, una pesseta.

Un día 's presentá á casa de un d' ells que ja estava cansat dels seus continuats *sabllassos*, dihentli que no havia menjat res, qu' estava defallit, que tingúes compassió d' ell.

—Está bé— li digué l' interpelat— te donaré un tros de pá.

Y pel seu interior resolgué no donarli ni un céntim.

Y aixís ho feu, quedantse 'l famélich ab una llesca de pá als dits parat y sense mossegarlo.

—¿Qu' esperas?— li preguntá.— Si tens gana, menja.

—Home...— respongué— donam al menos mitja pesseta per comprar butifarra... 'L pá sol se m' empasta per la boca.

P. DEL O.

CARRERAS DE CABALLS

—¿Qué n' ha de fer ell d' aixó? ¿Es dir que si 'l vent me molesta, jo no puch..

—¿Pero no veus, infelís, qu' es vent del Nort?

—¿Y qué?

—¿Y qué? ¿Nosabs que avuy tot lo del Nort... es inviolable?

II

—Déu los guard. ¿Es aquí que necessitan una criada?

—Sí, noya.

—Donchs, si una servidora fa per vos-tés...

—Esperis: primer que tot, ensenyim el batisme.

—Y ara! ¿per qué?

—Per sapiguer d' ahónt es filla.

—De Serdanyola.

—Bé... pero... ¿Ahónt es aquest poble? ¿A Espanya ó als Estats-Units?

III

—El qui n' haurá surtit beneficiat d' aquest *Uo* de Cuba, haurá sigut en Romero Robledo.

—¿Ell? ¿per qué? ¿quín negoci hi fa en tot aixó?

—Que d' ara endavant, ja may mes ningú se 'l posará á la boca

—¿Per quín motiu?

—Perque desde avuy, en lloch de dir: «Tens mes barra que 'n Romero Robledo,» tothom dirá: «Tens mes barra que un ciudadá del Nort-América.»

IV

—«Ahir, al Plá de la Boquería, una pobre criatura va ser atropellada per....»

—No cal que llegeixis mes. ¿Un atropello? Ja sé qui 'l va fer.

—A veure... ¿quí?

—Un cotxero... ó un súbdit nort-americaná.

V

—Home, haig d' anar á Madrid, per mirar si logro que 'm despatxin un assumpto, que ja fa anys que me 'l tenen entretingut.

—¿Ja 't planyol....

—¿Quín empenyo podria trobar, que allí 'n fessin cas?

—Un ciudadá dels Estats-Units. A aquests no 'ls negan res.

VI

—¿Qu' es veritat que s' han obert las córts?

—Sí senyor: dilluns.

—¿Ah! Aixís ja no extranyo que 'ls del Nort-América vajin per tot arreu ab tanta llibertat... ¿Si tenen las córts obertas!...

VII

—Tinch una idea, que 'm sembla que m' ha de donar grans resultats.

—¿Pot saberse?

—Prou. Me 'n vaig als Estats-Units á introduhi-ri una innovació, per ells completament desconeguda.

—¿Qu' es?

Inst. RUS, colaborador artístich de LA ESQUELLA.

¿A mirar... ó á que las mirin?

—L' ensenyansa d' una cosa, de la qual, per lo que veig, allí encare ningú 'n té noticia.

—¿Cóm se titula?

—Modos.

VIII

—¿Veu aquest senyor ros, que ara passa?

—Sí: ¿qu' es? ¿Inglés?

—¿Cá!.... Pitjor encare. Es nort-americaná.

IX

—Llegeixi aquest lletrero. Veji si ha vist may una contradicció mes grossa.

—«*La Equitativa*» de los *Estados-Unidos*.

—¿Eh! ¿qué me 'n diu d' aquest enredo?...

—Pero ..

—Si es *equitativa* ¿cóm pot ser que sigui dels Estats-Units? Y si es dels Estats-Units ¿cóm pot ser que sigui *equitativa*?

X

—Veyám: ¿quíns son los dos animals que tenen mes tragaderas?

—L' avestrús... y 'l nort-americaná. Tot s' ho menjan.

—¿Quína es la nació mes fresca del món?

—Los Estats-Units. Quan menos allí es ahont se gasta mes *frescura*.

—¿Per qué tenen estrellas á la bandera 'ls nort-americanos?

—Per *ferlas veure* continuament als que han de tractar ab el's.

XI

—¿Alto!.... ¿diners ó la vida!

—¿Sí?... Ara t' ho explicaré ab un garrot lo que vaig á donarte....

—¿Ey! Cuydado en tocarme ni un fil de roba.

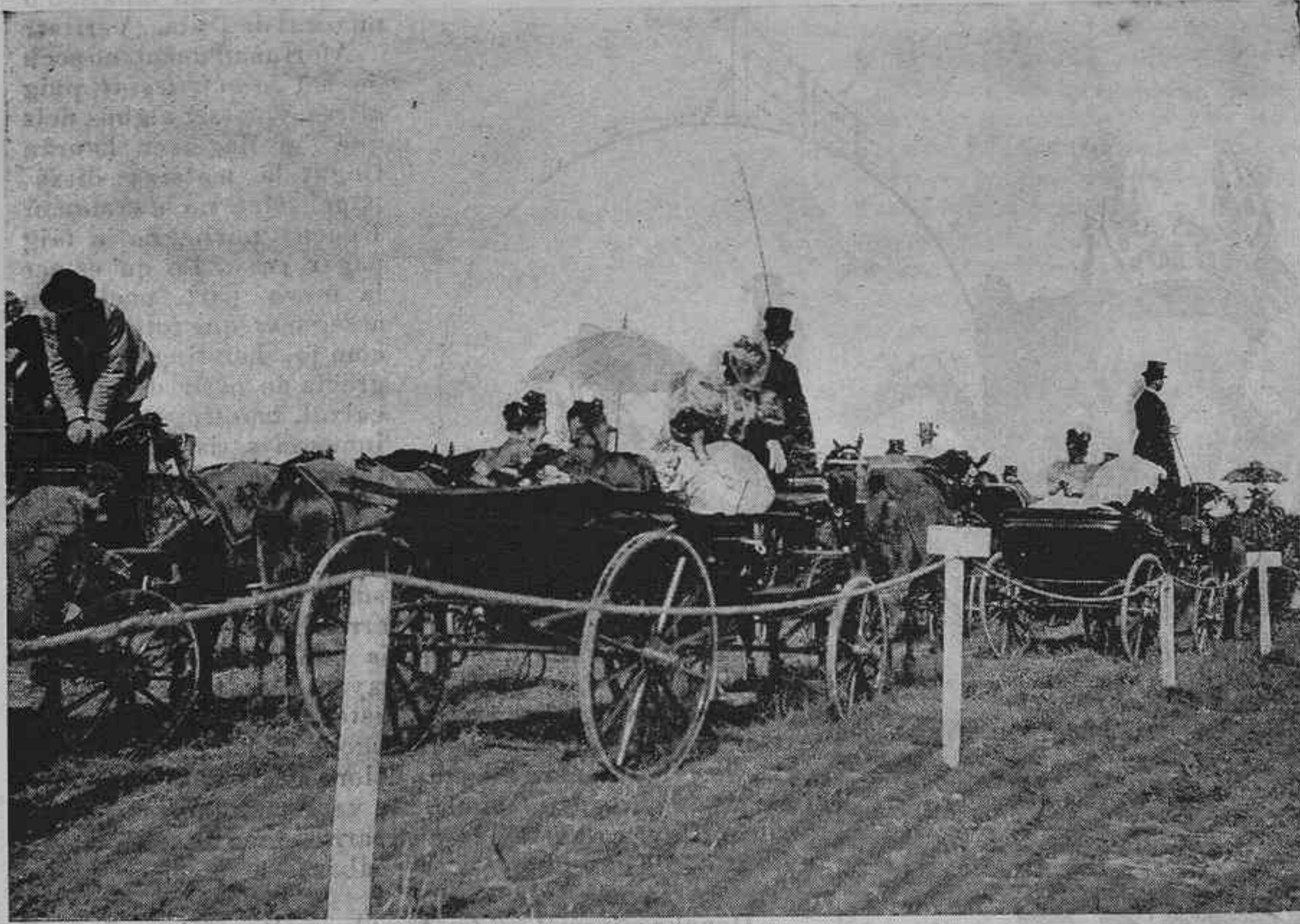
—¿De serio?

—Soch súbdit dels Estats-Units.

XII

—¿Aixó no pot acabar d' aquesta manera!

CARRERAS DE CABALLS

Inst. RUS, colaborador artístich de LA ESQUELLA.

En la pelouse.

—¿Qué li passa?
 —¡M' han insultat, m' han ofés, m' han dit lo pitjor que 's pot dir á un home! ...
 —¡Calmis!... Potser no es tant com vosté 's pensa.
 —¿Pero qué li han dit, total?
 —¡¡Ciudadá del Nort-América!!

A. MARCH.

DE CONQUISTA

Una ma á la butxaca
 y á l'altra ma un paraygua de tres pelas
 jo duya quan vaig veure una xicota
 pel carrer de la Cera
 que al acte va encerarme
 puig que 'm deixá engreseat y fet un enza.

Lo cel poch seré estava
 y jo com el cel feya,
 perque al veure aquell tipo *saleroso*
 com diria un poeta,
 vaig perdre 'l mon de vista
 y 'l qu' es més trist, també, 'l portamonedas.
 —¡Ja s' ha posat á ploure!—
 vaig senti algú que deya
 al punt que parlá ab ella jo intentava;
 no vaig poder comprendre
 si ho deya perque queyan quatre gotas
 ó be si era per mí alguna indirecta.

Mes jo, fent com aquell que *ni l' escucha*,
 á la disposició d' aquella nena
 poso lo meu paraygua
 ab tot y sèmlar qu' ella
 era la que llavors *ni m' escuchaba*
 y aixó que aquella prenda
 la vaig comprá á la Rambla (á una subasta
 que avuy encare hi es... sino l' han treta).

Al cap de llarga estona
 de ferli molt l' atleta
 y d' haverli promés no abandonar-la
 fins á sé á casa seva
 y fer-la si volgués hasta ma esposa

perque llavors jo esta-
 (va.... etc., etc.,
 alguna barnillota del
 (paraygua
 va se en aquell moment,
 (algo indiscreta,
 puig si un poch se des-
 (cuyda
 allí mateix un ull buy-
 (dat li deixa.
 Un carinyós «dispen-
 (si»
 vaig darli en pago á tal
 (distracció meva
 y ella ab una mirada
 que 'm va penetrá al cor
 (com una fletxa,
 fugint va contestarme:
 —¡Aixís et reventessis,
 (mala bestia!

J. STARANSA.

PLAT FORT

Gracias á Déu, al
 últim hem trobat lo
 que desitjavam. Ja
 torném á tenir en
 dansa un altre *crí-
 men misterioso*.

¡Y de quín géne-
 ro! La premsa de
 Madrit no parla d'
 altra cosa, 'y aviat,
 com es natural, tota

la d' Espanya la deurá secundar.

Una senyora que desapareix sense deixar d' ella
 'l menor rastre.

Un home que 's fon, com si se l' hagués empassat
 lo trampilló d' un escenari.

Unas tacas de sanch, que algú percibeix.

Uns crits apagats, que algú creu haver sentit.

Lo folletí té ja l' introducció complerta.

«¿De quí eran aquells crits?»

«¿De quí es aquella sanch?»

Surt la policia—capitul según—y 's posa á inves-
 tigar ab encarnissament.

Obehint las lleys de la galanteria, comensa pri-
 mer á buscar la dona.

Escorcolla la «casa del crim» y.... res.

Al fogó no s' hi veu.

Al armari de la cuyna, tampoch.

Sota 'l llit, menos.

¿Si será al pou? Mirém'ho.

Los diaris s' apoderan noticierilment del pou, y
 acaban per ferlo célebre.

—«Aviat será registrat el pou.»

—«Per ara todas las miradas están fixas en el pou.»

—«Se té 'l convenciment de que 'l cadavre ha de
 ser al pou.»

—«Induptionablement, la llum que ha d' aclarir
 aquest tenebrós assumpto, ha de surtir del pou.»

Al cap de tres ó quatre días d' enrahonar per las
 butxacas y donar voltas al pou, lo registran en efec-
 te, y ¡ara!... ¡ara hem acabat els duptes!...

La interessada era al pou, d' ahont surt enforqui-
 llada per un ganxo.

Un diari diu:

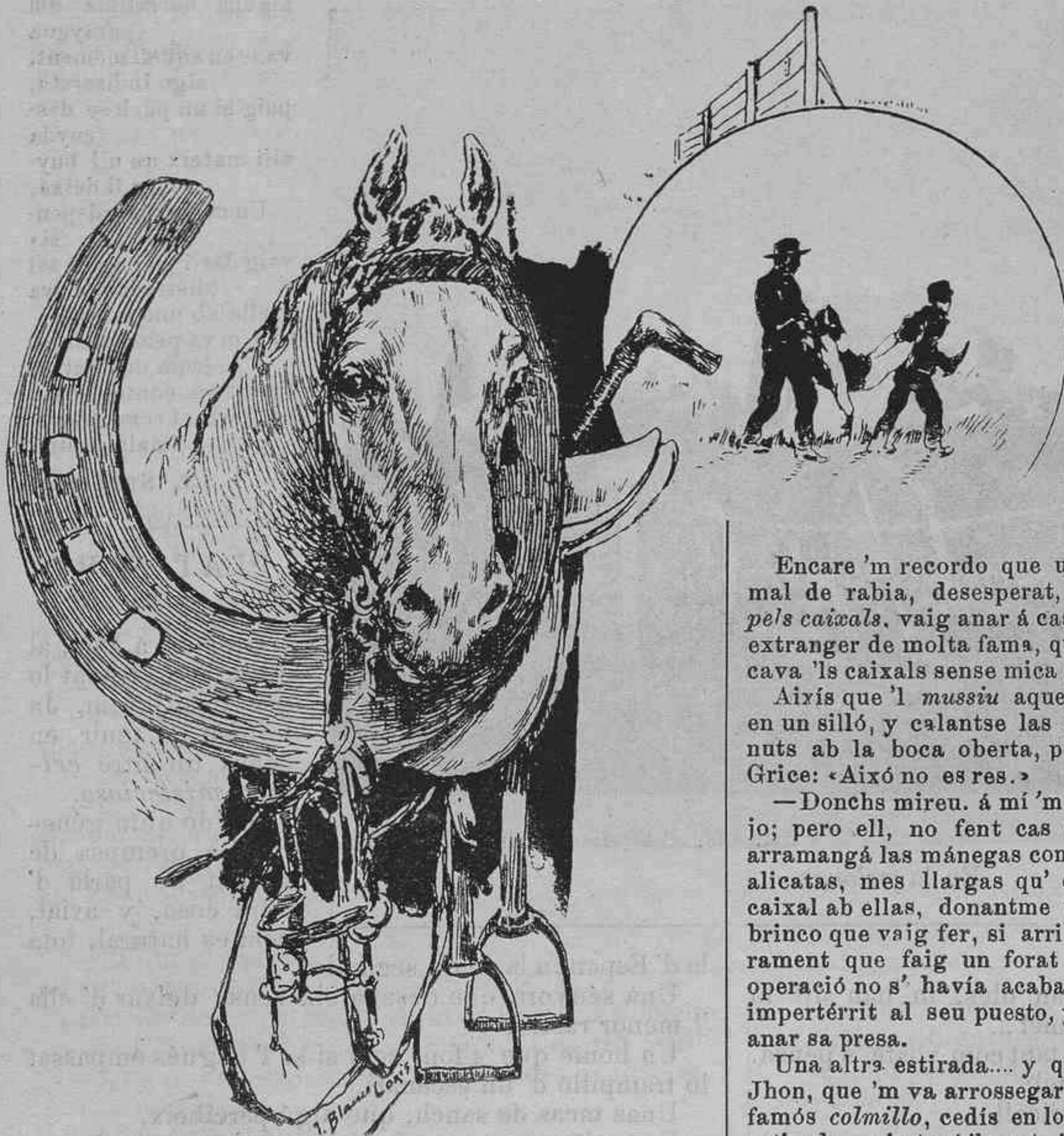
—«Lo cadavre es d' una senyora molt guapa y
 ben formada. Va tota núa.»

Un altre diari:

—«La víctima no porta sino camisa.»

Davant d' aquesta discrepancia, l' opinió pública
 comensa á agitar-se.

GACETILLA ILUSTRADA

«Lo caball Black ha obtingut un éxit piramidal. Lo jockey White ha caygut, y l' han dut al hospital.»

¿En qué quedém? ¿Porta camisa ó no 'n porta?

Tant á aquest gravíssim detall de la qüestió com al color del cutis de la víctima y al modo y manera com lo seu enamorat—¡vaya uns enamorats, punyalada!—va aconduhirla pera tirarla al pou, los diaris de Madrit hi dedican llargas y nutridas columnas.

Lo crim misteriós s' ha convertit tant en l' assumpto del día, que 'l públich s' arrebatia 'ls periódichs de las mans, devorant los nous detalls que la policia va descubrint.

¡Quína ansietat en totas las caras! ¡quín tremolor en totas las bocas!....

—¿Qué se sab d' ell?

—¿No l' ensenyan á n' ella?

—¿S' ha esbrinat bé lo de la camisa?....

Veritat es que 'l públich té rahó que li sobra.

Un país que no té guerra en lloch, que neda en l' abundancia, que disfruta de governs paternals, ¿ab qué 's divertiria, si no fossin los crims misteriosos?

MA'CIAS BONAFÉ.

JHON KAMHAMAH, DENTISTA

AL AMICH DE SEMPRES EUSEBI MONES VIVES

Segurament que si jo 'ls dich á vostés que 'hi estat al

cel, lo menos que 'm dirán es que soch un fanátich ó un tocat de l' ala. ¿Veritat?

Afortunadament, no soch jo sol lo privilegiat, puig altres, y potser alguns dels que 'm llegeixen haurán tingut la mateixa ditxa. ¡Que! ¿Que no 'u crehuen? Donchs mirin, no 'n faig pagar res... Lo qu' es per la meva part, puch ben assegurar que tots los que com jo, han tingut la desgracia de patir de mal de caixal, han tingut també l' inmensa satisfacció d' estar al cel... després que 'l mal els hi ha passat. Aixó sí; s' ha de patir molt, ¡pero molt! avants; y si tots han sufert lo que jo... ¡no 'ls arrendo la ganancia!

Encare 'm recordo que un día que 'm va atacar aquest mal de rabia, desesperat, y trayent verdaderament foch pels caixals, vaig anar á casa Mister Kamhamah, dentista extranger de molta fama, que segons m' havían dit arrancava 'ls caixals sense mica de dolor.

Aixís que 'l mussiu aquell me va veure, me feu assentar en un silló, y calantse las antiparras, me va tenir deu minuts ab la boca oberta, per acabar dihent com en Tony-Grice: «Aixó no es res.»

—Donchs mireu. á mí 'm sembla molt,—vaig contestar jo; pero ell, no fent cas de las meas observacions, s' arramangá las mánegas com una bugadera, y agafant unas alicatas, mes llargas qu' estanallas de ferrar, m' agafá 'l caixal ab ellas, donantme una estirada tan forta, que del brinco que vaig fer, si arribo á tenir lo cap de ferro, segurament que faig un forat al sostre. Desgraciadament, l' operació no s' havia acabat encare, puig lo caixal seguia impertérrit al seu puesto, y 'l dentista no volguent deixar anar sa presa.

Una altra estirada... y quina no sería la forsa de Mister Jhon, que 'm va arrossegar per tota la sala, sense que 'l famós colmillo, cedís en lo mes mínim. Per fi á la tercera estirada, vaig teni 'l gust ó disgust de veure 'l caixal, en mans d' aquell butxí en forma de dentista, pero ¡horrorisíse! y un cop s' hagin horrorisat, sápigán que aquell caixal era l' únich que en bon estat, tenia á la boca puig encare may m' havia fet mal.

Desesperat al veure la ciencia del gabaig aquell, de un cop de puny, li vaig fé escupir tans caixals com tenia á la boca.

¿Creurían que encare va tenir la barra de demanarme un duro pel que m' havia arrancat á mí?

—¿Es á dir que 'n feu pagar un duro de cada caixal que arranqueu?—vaig dirli.

—Ni un céntim menos....

—Donchs cobreuse'l dels que vos hi fet saltar jo, y.... encare 'm tindreu de donar diners per quedá en paús....

—¡Oh! es que jo 'ls arrenco sense dolor....

—¡Sense dolor! ¿eh? Tampoch n' he sentit jo, quan hi fet caure 'ls vostres.

—Y, agafant lo bastó, vaig anarme'n escalas avall, resolt á no fiarme més, dels que arrenca caixals, sense dolor.... de qui 'ls arrenca.

Desde llavors tinch jurat no ferme'n arrancar may mes cap, y ho cumpliré.... ¡vaya si ho cumpliré!

¡Com que l' últim que tenia á la boca ahí 'm va caure!

LLUIS SALVADOR.

QUI LA FÁ, LA PAGA.

De tant llagrimenjar
humidas las parpellas,
acuden al Jutjat
tres púdicas donzellas.

El Jutje bondadós
escolta á cada noya.

Son víctimas las tres
del robo d' una joya:
l' alhaja de més preu,

la que més estimavan,
la que per precaució
ja ocultament guardavan.
Plorant, plorant á mars.
com unas Magdalenas,
al Jutje van contant
la causa de sas penas.
Y 'l Jutje que las sent
queixarse ab tal racansa,
hi troba l' agravant
d' abús de confiança.
Els mossos, els civils
y agents de policia
furatejant per tot
no paran nit ni dia
en busca del autor
d' uns fets tant lamentables,
causant del desconsol
de tres cors adorables.
Quan l' han xarpat, l' han dut
del Jutje á la presencia.
Aixis que 's fá 'l careig
probar vol sa ignocencia.
— Ni es robo—diu—ni frau,
ni es turt, sino regalo.—
Pro afirman ellas tres
que fins hi hagut escalo.
Si el fet es gayre obscur,
es árdua la Justicia.
¿Quí diu la veritat?
¿Quí parla per malicia?
S' ha de apelá als extrems;
haurán de registrarlo.
Y 'l Jutje desseguit
ordena escorcollarlo.
En vá ell fá 'l desentés
y nega l' estropici,
que dú encare al damunt
las eynas del ofici.
No es pas un feix de claus
com la gent presumia,
i portava un rossinyol
que tots els panys obria!

FOLLET.

LLIBRES

MONTSERRAT.—*Album*.— 32 fotografias.— La casa de H Miralles, tan acreditada pels treballs artístichs que surten dels seus tallers, acaba de donar al públich un álbun, que adquiriran totas las personas, aixís nacionals com extrangeras, amants de las bellesas de Catalunya.

Tancadas en una cuberta de molt bon gust, dibuixada per l' expert artista Joseph Pascó van los trenta dos fotografats fets segons fotografias de Audouard y grabadas ab una riquesa de tons, com fins ara no haviam vist en cap publicació espanyola y en ben pocas extrangeras.

Los punts mes interessants de la célebre montanya y del no menos célebre monastir figuran en la colecció. Estém per dir que millor no pot triarse. A cada fotografia acompanya una petita explicació.

Desde la publicació del álbun lo públich se l' arrebatava de las mans, y 's comprén perque tant com pel primor ab qu' está executat se distingeix per la seva fabulosa baratura.

Altres llibres rebuts:

LA PUBILLA DE CAIXÁS, drama de costums ampurdanesas en tres actes y en vers, original de D. Francisco Xavier Godó estrenat á Novedats.

L' ABIM, drama catalá en tres actes y en vers, original de D. Pere Reig y Fiol, estrenat á Romea.

NO SEMPRE 'L QUE PAGA TRENCA, comedia en un acte y en prosa original de Francisco Figueras Ribot estrenada á Romea.

UNA POMA PER LA SED, juguèt cómich en un acte y en prosa, original de Lambert Escaler, estrenat á Romea.

LO ESCAPULARI.—Apropósit dramátich en un acte y en vers per Benet de Santos. No consta ahont ha sigut estrenat, y está imprés á Tarragona.

RATA SABIA.

TEATROS

PRINCIPAL

Altezas del honor es un drama convencional á tot serho.

Unicament l' acte primer, en lo qual se planteja l' assumpto, interessa, sobre tot á partir del conflicte entre 'l fill y l' amant de María; pero en los successius l' autor se 'n va pels cerros de Ubeda buscant efectes postissos com el de la carta del final del segón acte y rematant l' obra ab un tiro de revólver disparat per una senyora, lo qual sorprén moltíssim, perque durant lo temps en que se la tracta, ningú sospitaria que aquella dama sigués de *armas tomar*.

Deixant apart aquests reparos que no son petits, l' obra está escrita ab certa galanura y facilitat.

* *

Dilluns se posá en escena la traducció de *La Suripanta*, feta ab lo titol de *Ellos y ellas* pel Sr. Morano. Ningú ignora l' origen de aquesta obra: *Les vacances de mariage*, en la qual posá 'l Sr. Ferrer y Codina las sevas mans pecadoras. Hi havia una experiéncia á

CARRERAS DE CABALLS

Inst. RUS, colaborador artístich de LA ESQUELLA.

Los héroes de la «carrera militar.»

fer ab la traducció directa del original francès: aixís lo públich hauria pogut apreciar lo treball del plagiari catalá; pero 'l Sr. Ferrer y Codina ha fugit de aquest perill com de la peste, preferi que traduhissen lo seu pastitxo que no 'l divertit *vaudeville*, qual propietat per Espanya vá adquirir, á consequència de la ruidosa polémica a b lo *Teatro regional*. Aixís l' obra de qu' emanan *La Suripanta* y *Ellos y ellas* permanece ofegada y sense que puga servir de punt de comparació. ¡Habilitats del Sr. Ferrer!....

La traducció castellana per estar calcada en l' arreglo ó desarreglo catalá, resulta un enfarfech marejador, plé de incidents inútils, de casualitats agafadas pels cabells y de *clichés* cent vegadas vistos y manats retirar. Lo traductor prou ha procurat netejarla de vulgaritats y ordinariesas; pero á pesar de aquest cuidado l' obra no 's distingeix ni per son ingeni, ni per la séva cultura, rebassant los límits de lo cómic y cayent tot sovint en lo grotesch. Es de sentir que 'l Sr. Morano haja empleat tan malament la seva ploma.

NOVEDATS

A benefici de la Sra. Palá s' estrená un quadro de costums degut á D. Joseph M.ª Pons y titulat *Lo mercat de Sant Antoni*, que no es de bon trós l' obra mes acertada del séu autor.

Apesar de aixó just es consignar que vá ser posada ab esmero, estrenantse una bonica decoració

Ab l' apropósit *¿Fregolicémonos?* del Sr. Montero, aquest actor y 'l Sr. Fuentes van entretenir al públich agradablement.

CATALUNYA

La Petenera capritxo líric en un acte, lletra y música respectivament dels Srs. Prieto y Estellés proporciona ocasió al Sr. Palmada de representar diversos personatjes, y ho fá ab gracia y destressa, acompanyantlo en l' execució de l' obra la Srta. Fernández y 'ls Srs. Talavera y Oliva.

Lo Sr. Palmada continua sent l' héroe de Eldorado. Ningú com ell podrá dir que aquest teatro es *á casa seva*.

EN LOS DEMÉS TEATROS

Per aquesta nit está anunciat á Romea l' estreno de la comedia *Amunt y crits* del Sr. D. P. Reig.

. Al *Tivoli* s' ha despedit ja del públich la companyia infantil passant á reemplaçarla la que dirigeix lo Sr. Valldeperas, que executa las obras més celebradas del repertori sarsuelesch. Ab los noys la entrada costava dos ralets; ab los grans un no més y bon profit.

. Anit havian de comensar los concerts Nicolau al Líric. Una indisposició del tenor Van Dyck ha fet que 'ls quatre qu' estavam anunciats hajan quedat reduhits á dos. En ells hi pren part una brillant orquesta y la massa del *Orfeo catalá*, composta de 150 coristas, executantse una pessa tant important com *La consagració del Graal* del *Parsifal* de Wagner. Ab aixó n' hi ha prou pera cridar l' atenció dels filarmónichs.

. La companyia Mario ha publicat ja 'ls anuncis de la temporada d' istiu. S' instala en lo *Teatro Líric* com l' any passat, y entre las obras que figuran en son variat repertori, s' hi conta 'l famós drama d' en Dicenta *Juan José*.

N. N. N.

CABALLERESCA

En lo más del Puig-florit,
(qu' es al cim d' una montanya)
viu una nina gentil,
pro un xich tocada del ala.

Va ensenyarla de llegir
un clergue de la comarca,
que hi passava molts ratets
quan vivian los seus pares.

Te mossos y un masover
per las feynas de la casa.
Ella no 's cuyda de rés;
ni tant sols plega una palla.

Mes, com may ha vist del mon
las moltas farsas y trampas,
tant sols ha passat lo temps
en llegir moltas baladas
y romansos, qu' en son cap

han girat de banda á banda.

Y assentada en lo portal
de sa solitaria casa,
espera á un jove donzell
vestit ab cota de malla.

Aixís s' aná consumint
passant días y setmanas,
hasta que arribá aquell jorn
que ab tant anhel esperava.

Vejé que un jove arrogant
pujava la torrentada,
montat sobre d' un caball,
molt més tibat que un Manaya.

No sostenia ab sa má
la llarga y forsuda llansa,
ni portava al cinturón
la caballeresca espasa.

Lo que ella mes li observá
un casco brillant com plata,
que al tocarhi 'ls raigs del sol
la deixava enluhernada.

¡Y cóm li batia 'l cor!
Semblava que dongués alas
al caball perque pujés
mes depressa la montanya.

Al fi, arriba 'l *caballer*,
damunt d' una mula gansa
carregada de embuts, pots,
y altres objectes de llauna.

Portava sobre del cap
una gran tapadora ampla,
per resguardarse del sol
que li colrava la cara.

Baixa al instant del caball,
y la noya se li atansa,
encesos sos ulls de foch
y de viu rojor sas galtas.

Li diu:—Gentil *caballer*
tingau molt bona arribada.

—Senyora, en los vostres peus
poso aquesta requincalla;
¿qué se 'us ofereix: un pot,
per beure aygua la maynada,
ó be una ratera gran
per apresonar las ratas?

—¡Oh! Potser no 'ns enteném;
(diu la noya un xich moscada).

¿No es vosté algún *caballer*
d' aquests que van de paratje
á buscar noya gentil
per ferla la seva dama?

—No, senyora, no; me 'n vaig
pe 'l mon ab aquesta farda
á mirar si la puch vendre
corrent per valls y montanyas,
perque, avuy, no 'm puch guanyar
á casa las *caivaladas*.

Ab aixó, aquí perdo 'l temps,
y aprofitarlo 'm fa falta.

Si acás necessita algún
d' aquests objectes de llauna
ó be ollas, ó cutxarons,
fins de blanca porcelana,
podrá servirla ab molt gust,
lo llaunier de Vilafranca.

FÉLIX CANA.

No es fácil que las plujas de aquests últims días tinguin la virtut de salvar la cullita del blat compromesa per la llarga sequía de aquests darrers mesos. En moltas comarcas d' Espanya podrán dir:—Quan fou mort, lo regaren.

Y en aquesta situació angustiosa es quan á las companyias del Nort y de Fransa se 'ls hi ha ocorre-

PASSEIG PER ESPANYA (per E. MENÉNDEZ).

Esteban Menéndez
y Domingo

Una montanyesa y 'l seu crto.

gut l' idea de aumentar considerablement las tarifas de transport.

¿Es qu' estém deixats de la má de Déu?

Faig aquesta pregunta perque tant lo beato Claudio de la Companyia de Fransa com lo beato Claudio de la Companyia del Nort sembla que se las apostin á qui dels dos practicará ab mes eficacia las obras de misericordia.

Veritat es qu' ells no estrellan al próxim contra una cantonada; pero perque tingui una mort mes solemne l' ajeuhen sota las rodas de una locomotora.

Los municipals de Barcelona al últim han estrenat los uniformes que l' istiu passat van retxassarse per esquifits y per la mala calitat del panyo.

Lo municipal qu' está de punt á l' acera de casa, m' ho deya:

—Ya lo ve Vd. de los pecats dels *rechidors*, los pobres municipals ne vamos curts de calsas.

Y després de un fondo suspir exclamava:

—Que el paño tenga clarianas, menos mal, porque así durante el verano hi passa mes la fresca; lo que no puede ir ni con curriolas es que á todos los del cuerpo se nos haya convertido en una colecció de Fontrodonas pobres.

Dissapte á la tarde vá observarse á Barcelona un fenómeno atmosférico una mica extrany.

Mentres al Ensanxe descarregava un xáfeh mes

que regular, del Plá de la Boqueria en avall no vá caure ni una gota.

Qualsevol diria que las rogativas sols fan efecte al Ensanxe, y en cambi del Plá de la Boqueria en avall no arriban al cel.

No faltará algun dels molts establiments religiosos existents á la ciutat nova, qu' esploti aquesta teoria.

Vuitanta set amichs van obsequiar ab un ápat al Sr. Saforcada, ab motiu de haver sigut elegit senador per Lleyda.

Als postres l' interessat vá brindar donant á entendre que aquell obsequi era un acte de *justicia*.

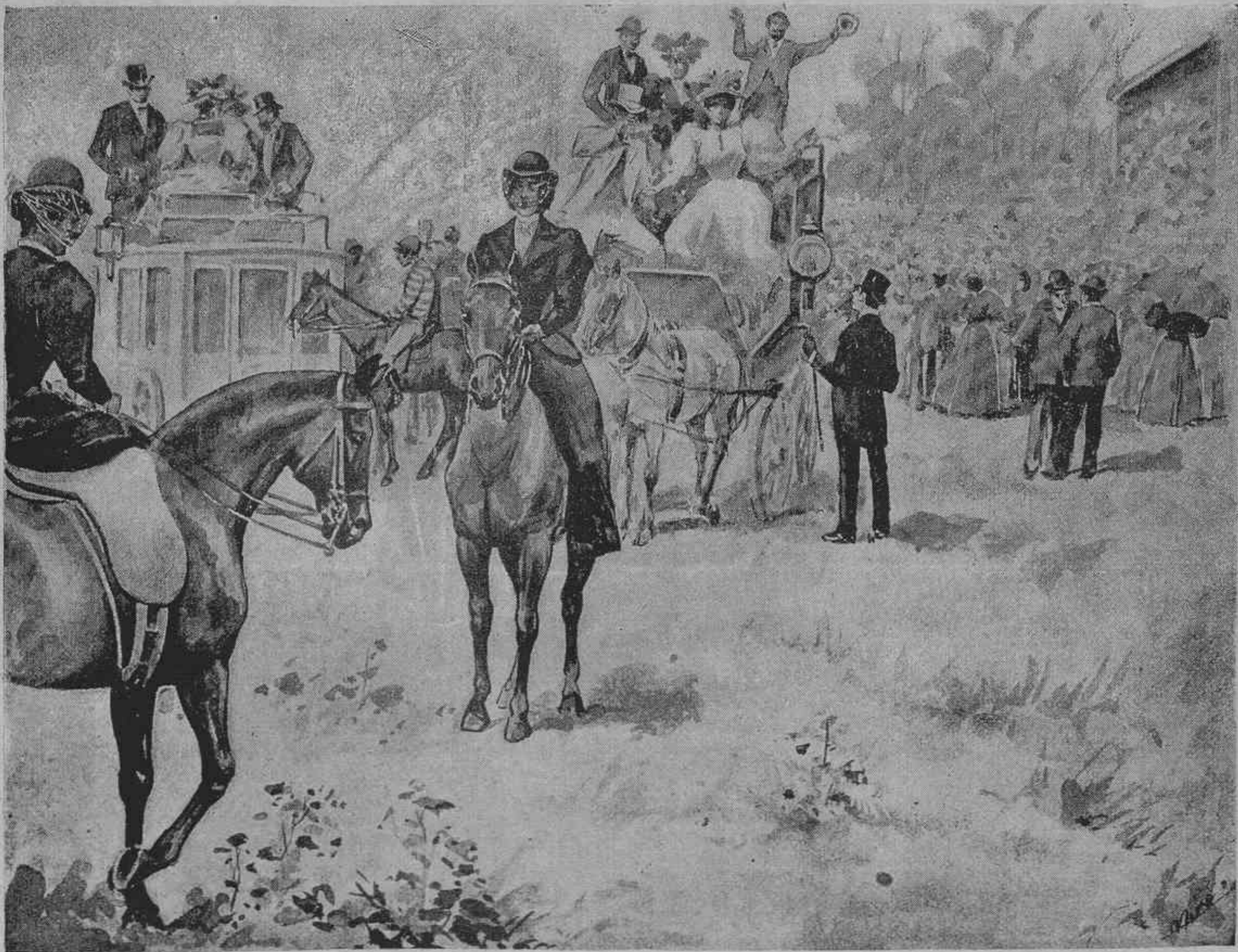
No seré jo qui negui la seva afirmació. Si D. Arturo vá pagar lo dinar als interventors dels pobles de las Aforas que després de atiparse á las sevas costellas van birlarli l' acta, just era que 87 ánimas compassivas li paguessin un dinar á n' ell.

Tal farás, tal trobarás.

La Societat *Colonia Tarraconense* establerta fá poch á Barcelona ha tingut la felís idea de commemorar lo día 24 del present mes lo primer aniversari de la mort del eminent crítich D. Joseph Yxart.

A tal efecte una comissió de dita societat se trasladará á Tarragona á fi de depositar sobre 'l sepulcre del malaguanyat escriptor una hermosa corona obra del Sr. Savall.

LAS CARRERAS.—RESÚM

Si se 'ls hi tragués el joch,
y 'l festeig, y l' alegría,

y 'ls bons sanwichs y 'l xampany,
¿qué dimontri 'ls quedaria?

Un aplauso als tarragonins residents á Barcelona que de una manera tan espontánea saben honrar la bona memoria de un de sos mes ilustres compatricis.

Una poesia inédita de 'n Pagés de Puig, que publicá *La Vanguardia* del passat diumenje:

CARITAT

•Un dervis de Moreria creyent dels bons, plé de zel,

—¡Pues no es poco estrecho Dios omnipotente!...

la gloria me prometia y 'm volia doná 'l cel.
 •Y tot era predicar aixís que 'ns trobavam sols, y volerme 'l cel donar tant si vols com si no vols.
 •Mes quan la fam m'apretava y li demanava pá, tot resant me contestava:
 —Qué Déu t'ampari, germá!
 •Y com que jo no podia duptar de un sant plé de zel, vaig pensar que á Moreria mes car hi vá 'l pá que 'l cel.

* * *

Ab permís del Sr. Pagés hem de fer present que aixó que figura passar á Moreria, també passa en terra de cristiáns.

JA 'LS HAN ESTRENAT

BELETA FECIT.

—¿No les sembla á ustedes qu' eso es trasparente?

Passém—com vol *La Renai-xensa*—per que 'l discurs del eminent dramaturgo D. Joseph de Echegaray no 's llegís als Jochs Florals en la llengua original ab que vá ser escrit, per mes que aixó tira per terra las rahons alegadas en pró de que 'l Sr. Guimerá llegís en catalá 'l discurs presidencial del *Ateneo barcelonés*.

Passém perque en los Jochs Florals se puga usar la llengua porvensal que ningú enten, y no la llengua castellana, entesa per tothom.

Passém per totas aquestas rahons de peu de banch, perque som tan respectuosos del dret agé, que fins respectém lo dret de posarse en ridicul.

Lo que no pot tolerarse, ni abusant de la condescendencia, es lo paper desairat que 'ls catalanistas han obligat á fer al ilustre traductor dels dramas de 'n Guimerá.

Nombrat mantenedor per una ínfima cantitat de vots, demostració evident de las estúpidas intransigencias catalanistas, ni 'l talent va haverhi de rectificar aquest acte de descortesía. Y 'l Sr. Echegaray vá permaneixer á Barcelona completament á la sombra, sense que ni 'l Consistori dels Jochs Florals, ni la Lliga de Catalunya, ni cap altra entitat pel mateix istil, li proporcionés ocasió de fer sentir la séva veu simpática é inspirada.

Unas quantas personas que no arribavan á mitja dotzena van anarlo á rebre á l' estació y després van acompanyarlo á Sitjes y á Montserrat. Ab aixó sols van considerar que complían ab lo foraster y ab lo literat ilustre. De organizar una vetllada per l' istil de las que van donarse en honor de 'n Pereda, de 'n Murguía, de 'n Campión, de 'n Brañas y del Olóriz, no vá recordarse'n ningú, y aixó es lo que no pot admetre qui estimi 'ls tradicionals debers de la cortesia catalana, que no s' ha de confondre ab la catalanista.

* * *

Sometém aquestas consideracions al amich Guimerá.

Jutji ell mateix si 'ls seus correligionaris han complert com calía ab lo traductor de *Marta Rosa*, ab lo literat insigne que li ha proporcionat un de sos més brillants triunfos escénichs per tota Espanya.

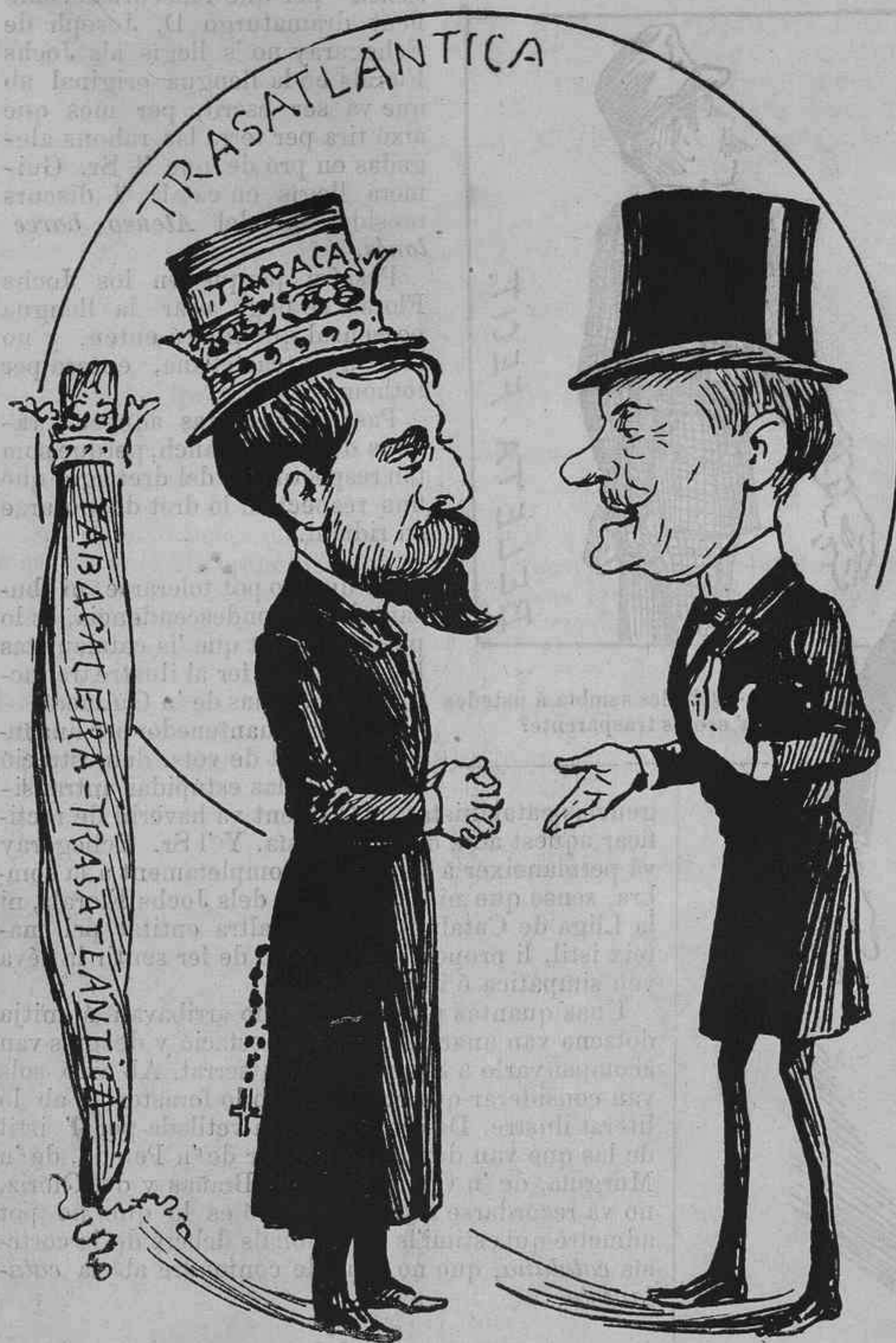
Y si nota, com creyém, la existencia de un conflicte entre son propi agraument y l' obsecació dels séus amichs que no n' han volgut participar, recapiti una mica y trobará en lo fet un assumpto dramátich més humá, y per ell mes sentit, que 'l que constituheix la trama de *La festa del blat*.

Qui sembra llevors d' exclusivisme, just es que 's resigni á recullirne 'ls fruyts.

L' empetament entre 'ls dos clarinetistas Porrini y Nori, aspirants á una plassa de la banda municipal va desempetarse de una manera inesperada.

Sotmesos los dos opositors á nous exercicis que teníen mes de capciosos que de adequats á las aptituts que per l' ensenyansa havían de demostrar l' un y l' altre, lo Sr. Porrini després de formular una protesta 's vá retirar, y al Sr. Nori van concedirli la

UNA PROPOSICIO

—Senyor marquès, si vosté posa 'ls estanchs, jo 'm comprometo á posarhi las estanqueras.

plassa sense ni menos deixarli terminar los exercis marcats.

Tením, donchs, que á pesar de que 'l Sr. Porini vá demostrar sa competencia per donar lliçons, fins al extrém de que hasta al Jurat vá donarne una, de moment s' ha quedat sense la plassa que mereixia.

Ara veurém que fá l' Ajuntament en aquest nou aspecte del *conflicte entre dos clarinets*.

Los taurómacos barcelonins no perdonarán may á n' en *Guerrita* 'ls dos desaires que 'ls ha donat, deixant de assistir á las corridas anunciadas.

En *Guerrita* podrá dirse Rafel; pero lo que dona son *miquels*.

¡Vaya una manera de torear al públich!....
Lo diumenje ho cridavan per la Rambla:

—«¿Por qué no viene *Guerrita*?

Porque tiene mucho miedo y mucha guita.»

Confirman aquesta presunció las noticias que corren ab molta insistencia, atribuhintli 'l propósit de tallársela.

En los pochs anys que porta de torero ha fet una fortuna y li han vingut ganas de disfrutarla tranquilament, en companyia de sa esposa y de tota la familia.

Las banyas dels toros pels que ja 'ls han fet, diu que son molt mes llargas que pels que comensan á guanyarlos.

Además, en las corridas de aquest any lo famós *Guerrita* ha tingut alguns accidents encare que de poca monta, suficientes porque 'ls que mes s' interessan per ell, li hajan dit:

—Alerta, noy, que aixó son avisos de la Providencia.

Y no ho extranyin, que 'l nostre país s' ha anat tornant tant devot, que avuy bi ha qui veu á tot arreu la Providencia... fins á la punta de las banyas dels toros.

Lo *pedalier*, sistema Cateura, aplicat als pianos, dona molts bons resultats, produhint sonidos y efectes fins ara desconeguts en aquest instrument.

Lo públich vá tenir ocasió de apreciarho l' altre día en lo Saló de la Reyna Regent del Palau de Bellas Arts, sentint executar varias pessas per la celebrada concertista Srta. donya María Lluisa Ponsa.

Quedém donchs en que 'ls pedals son una gran cosa no sols en las bicicletas sino també en los pianos.

Un tipo de la goma, tan pintiparat com estúpit, havia sentit dir que no hi ha cap aliment que contribuexi tant á aumentar lo fósforo del cervell com lo peix

Y á un metje, creyentlo partidari de aquesta teoria, li preguntá:

—¿Quina cantitat creu vosté que n' hauria de menjar jo per conseguir un bon resultat?

Lo metje mirantlo ab aire de malicia, li respongué:

—Vosté, á lo menos hauria de consumir una ballena á cada ápat.

A LO INSERTAT EN L' ULTIM NUMERO

1.ª XARADA.—Ro-sal.

2.ª TRENCA-CLOSCAS.—Clarís.—Conrat Roure.

3.ª ROMBO.—

D
COLL
COLON
DOLORES
LLORON
NEN
S

4.ª GEROGLIFICH.— Qui es dins no es fora.

XARADA

I

A mon amich Joan E. Morant.

Lo dia que jo no sé
ahont aná á passar la estona
y 'm vull distreure un ratet,
me 'n vaig cinch donar la volta
per alguns de los carrers
mes céntrichs de Barcelona.

Casi bé sempre esculleixo
aquells en que mes en boga
hi está 'l comers al detall
perque es allá hont mes s' hi troban
botigas que á sa manera
estranyes rétols allí exposan
que diuen.... lo qu' ells creuran
pero no pas lo que volen.

Anava jo l' altre dia
fent lo meu prima-segona
quan reparo al portal d' una
total y ab lletres molt grossas
un lletrero que aixó deya:
«OJO Á CUALQUIER PRECIO»; bona
dich entre dos; vetaquí
un amo aquí que abandona
l' ull, y 'l dona per poch preu
com si fos qualsevol cosa.

Un altre deya «ATENCIÓN
A PRECIO DE FABRICA»; hola
no 'n volia saber d' altra;
vendre atenció es cosa nova;
ique 'n deu ser de cinch-tercera
el qu' escriu aquestas cosas!

Un altre n' hi havia que
deya: EQUIPOS PARA NOVIA
DE TODOS PRECIOS; aixó
deu volguer dir que de donas
n' hi ha de tots preus; pero aquell
que crech que tres-quart-cinch cosa
de denunciar á l' autor
y fins l' amo que ho comporta
es aquest que deya: «SE
NECESITAN MONTADORAS
EN CAMISA.» Els comentaris
deixo á gust de las lectoras.

No 'n cito més ni tampoch
diré 'hont eixa tot se troba,
perque tersa que si ho deya
una propaganda fora
per l' amo que 'ls seus articles
anuncia ab tan mala sombra,
y que té la ortografia....
¡á la punta de las botas!

J. STARAMSA.

II

Hu-dos noy prima l' Ambrós
y al carrer del Tot ven dos.

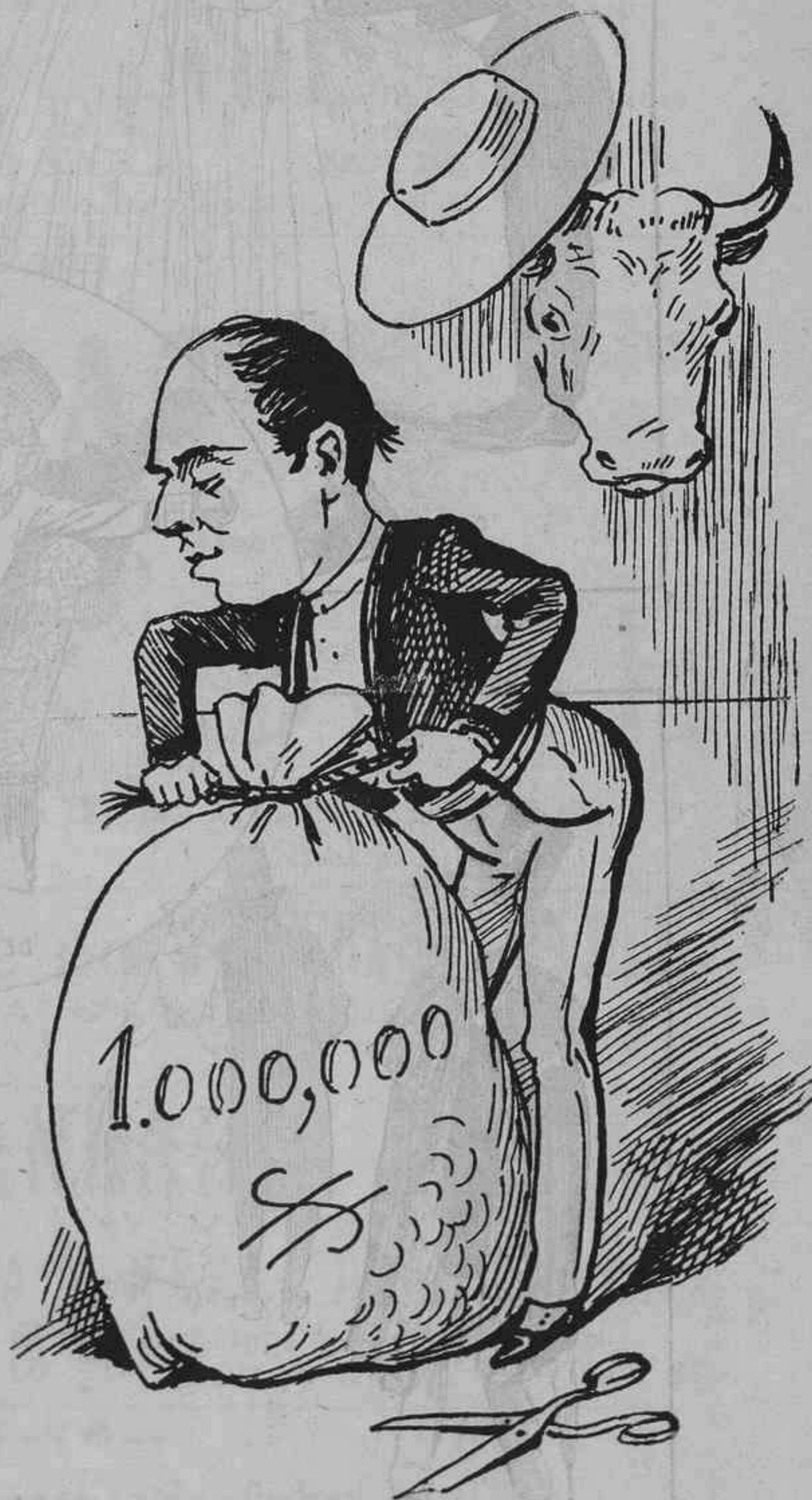
JOAN B. MIRÓ.

LOGOGRIFO NUMÉRICH

1	2	3	4	5	6	7	8	9	0.	—Carrer de Barcelona.	
6	0	1	3	5	5	2	7	9.	—	>	
2	0	4	6	5	1	2	7.	—	>		
1	6	3	6	7	8	1.	—	>	>		
7	9	0	6	7	8.	—	>	>	>		
3	9	5	6	0.	—	>	>	>	>		
6	0	2	0.	—	>	>	>	>	>		
9	5	8.	—	>	>	>	>	>	>		
4	8.	—	>	>	>	>	>	>	>		
0	6	5.	—	>	>	>	>	>	>		
7	9	0	6.	—	>	>	>	>	>		
4	6	5	5	6.	—	>	>	>	>		
4	6	5	9	3	6.	—	>	>	>		
7	8	2	7	2	1	6.	—	>	>		
4	5	6	1	2	7	8	6.	—	>		
3	8	7	6	5	5	2	7	0.	—	>	
7	6	3	6	5	5	2	7	6	0.	—	>

FERNANDO GARCÍA.

¿SE LA TALLA?

Si es vritat que se la talla,
aconsellém al Guerrita
que ab la mateixa coleta
se lligui 'l sach de la guita.

TERS DE SILABAS

Primera ratlla vertical y horisontal: nom de dona.—Segona: militar novell.—Tercera: esperit maligne.

E. R.

CONVERSA

—Qué no ho sab, Francisca? La fornera diuhen qu' es al seu poble ab el seu pare.
—Ahont? A Girona?
—No: al poble que jo mateix he dit.—CINTET BRUN.

Antoni Lopez, editor. Rambla del Mitj, 20

A. Lopez Robert, impresor, Asalto 63.—Barcelona.

PERQUE 'S CASAN

PER AMOR

PER FORSA

DE FASTICH

PER ESPERIT D IMITACIO

Aquí 's veu clar que 'l destino tan bé ho disposa,

PER AVARICIA

qu' en lo mon tothom se casa p' alguna cosa,

ANTONI LOPEZ, Editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibreria Espanyola, Barcelona, Correu: Apartat número 2.

Anuncis

OBRA PÓSTUMA

DE

FREDERICH SOLER (Serafí Pitarra)

DOTZENA DE FRARE

Colecció de qüentos
ILUSTRATS PER
M. Moliné

Un tomo en 8.º de més de 200 pàgines. Preu 2 pessetas.

NOVEDAD

MONTSERRAT

32 vistas
inéditas

Precio 3 pesetas. | PRECIOSO ALBUM DE ESA NOTABLE MONTAÑA | Precio 3 pesetas.

Nueva

Vient de paraître

ROMA ROME

POR

EMILIO ZOLA

2 tomos en 8.º Ptas. 4.

PAR

ÉMILE ZOLA

Ptas. 4.

FOTOGRAFÍA DE LO INVISIBLE

POR MEDIO DE LOS RAYOS ROENTGEN

Ptas. 1'50.

VEINTE DÍAS

EN

ITALIA

POR FEDERICO URRECHA

Un tomo 8.º Ptas. 3.

ANUARIO-RIERA

GUÍA GENERAL DE CATALUÑA

El más completo de los publicados

Ptas. 10 hasta la fecha. Ptas. 10

EN PRENSA

BLANCHS Y NEGRES ó la qüestió de Cuba per **C. GUMA**

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de dites obras, remetent l'import en libransas del Giro Mútuo, ó bé en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de correu, franca de ports No responém d' extravíos, no remetent además 1 ral pel certificat. Als corresponsals de la casa, se 'ls otorgan rebaixa.

LA VIDA A PARIS (per S. AZPIAZU.)

EN UN boulevard.

La guardia municipal deturant la circulació de carruatjes, pera donar pas á la gent que va á peu.